

SECRET

DECLASSIFIED AND RELEASED BY
CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY
SOURCE METHOD EXEMPTION 3B2B
NAZI WAR CRIMES DISCLOSURE ACT
DATE 2007

MEMORANDUM FOR THE RECORD

28 April 64

SUBJECT: Meeting with AECASSOWARY/2, 27 April 1964, Hotel Willard,
Washington, D. C.

The meeting was held at A/2's request. He wanted (a) instructions regarding what part his people could play in any contact that might take place between A/1 operatives and AETRUIANT who is expected to appear in Scandinavia with the Ukrainian ensemble of opera and ballet, and (b) he wanted [redacted] comments regarding who in the United States might be sponsoring the OUN/B leadership in their reported resettlement in the United States. About the latter, I had told him that insofar as we could determine, no [redacted] of the United States Government was sponsoring the group. The following transpired during the meeting with A/2.

1. A/2 submitted a written report on a contact by Roman KUPCHINSKY with Anatoli Aleksandrovich STARCHENKO, Soviet exchange student at Columbia University. (See ops file dated 25 March 1964 for details).

2. A copy of Maria KLACHKO's letter to the Ukrainian emigre press defending her stand in articles she submitted to the press and in talks she gave to Ukrainian emigre audiences regarding her visit to the Soviet Union was also submitted by A/2. (See her [redacted] file.)

KLACHKO had telephoned AEBEEHIVE to inquire about A/29's whereabouts, saying she wanted to discuss her contemplated trip to the Soviet Union this summer. She has been receiving books and letters from Michailo LEVISHCHENKO whom she met during her last visit (Senior official for the Committee for Cultural Contacts with Foreign Countries in Kiev). LEVISHCHENKO has officially invited her to visit again. He suggested that she delay her visit until July or August, after the Shevchenko monument dedication ceremonies take place in Washington, so that she could bring along with her movies and tapes of the speeches of the ceremonies. This information she revealed to A/26 who called on her as a result of her phone call to AEBEEHIVE. She refused, however, to discuss any other details with him since he told her he was not aware of the details of her discussions with A/29.

A/2 has been informed that KLACHKO is not to be briefed or given any operational instructions before her trip.

3. A/2 met with Yuriy KOSSACH again on 1 April 1964 from 6:30 to 9 p.m., in a 45th Street bar in New York. Evhen STAKHIV accompanied A/2 to the meeting. KOSSACH told A/2 he is leaving for a visit to the Soviet Union with a delegation of 6 or 7 individuals to attend celebrations of the Taras Shevchenko anniversary. They are leaving on 18 May for Moscow and will visit Kiev, Kaniv, Lvov, Kharkov, Poltava, Yalta, the village in Volyn where KOSSACH had lived, perhaps the Donbas, Ivano-Frankovsk and the Carpathian area.

KOSSACH said publication of Za Synym Okeanom was ceased because there was no one to help him and he had some problems about it with the FBI. He plans to publish a newspaper now and hopes that the first issue will appear before his

SECRET

28 Apr 64

SECRET

-2-

departure. KOSSACH named the following individuals as having written (under alias) for Za Synym Okeanom: Boris LEVYTSKY, Andriy BILYNSKY, a man from Poland from whom he has not heard for 6 months now and a man from Zaporozh who still corresponds with him. KOSSACH mentioned having received a very interesting letter from Poland in which many problems were touched upon, including the Sino-Soviet split. He said he has saved the letter and replied to the man very briefly because he doesn't know who the man is and he fears Soviet provocation. (The letter was written by the AECASSOWARIES. Several provocative subjects were touched upon as food for thought for KOSSACH. The letter was signed with the name of a Ukrainian living in Poland, now deceased, and surreptitiously placed into mail channels by TSD to make it appear like it came from Poland.)

KOSSACH said he would decide whether or not he wants to immigrate to the Soviet Union for good after his visit there. He would like to work for Vse Svit, but he is being offered the position of Director (emiritus) of Lesia Ukrainka Museum in Kiev. He mentioned that the FBI interviewed him again last autumn, but that this time they were almost liberal in their treatment of him, and if A/2 had anything to do with their change of attitude toward him, he was very grateful. KOSSACH asked not to be attacked in the emigre press while he is in the Soviet Union because, although the Soviets appear to pay little attention to such attacks they are interested in them. He said he failed to understand why ZP/UHVR released the statement they did to the United Nations and the press about hunger in the Ukraine.

KOSSACH does not expect that his wife will obtain a visa to travel to the Soviet Union with him, but he hopes to take his son. (KOSSACH's wife left him about a year ago.) During the conversation, KOSSACH commented that although KIZYA has jokingly referred to himself as a bureaucrat and a little Russian, and DMITERKO boasted that he has reached a high position even though his parents were only shepherds, Ukrainian emigres should not refer to them as little Russians as they are capable of being Mazeppas.

Several times during the conversation KOSSACH said he was not sure what would happen to him in the Soviet Union. He mentioned conversations he had with YAREMKO who spoke quite negatively of his visit in the USSR (Moscow makes all the decisions). KOSSACH criticized Suchasnist (which he said is avidly read in the Ukrainian SSR) for its criticism of PALAMARCHEUK and other Soviet Ukrainians. He insisted he (KOSSACH) was not a Communist and wished that A/2 would stop treating him as a Soviet.

4. The CASSOWARIES have mailed to the Soviet Union copies of the reply from Ukrainians in the emigration to the open letter published in the Soviet Ukrainian press and signed by 34 prominent Soviet Ukrainians in which they express their desire to participate in the Shevchenko monument dedication in Washington, D. C. The printed reply was accompanied by a hand-written letter ^(see attach) to the addressee and mailed to all those Soviet Ukrainians who signed the open letter and other prominent Ukrainians in the Soviet Union.

5. A/2 talked about the controversy which was stirred up by the invitation from the Ukrainian Students Association at Rutgers University to

SECRET

Yuriy KOCHUBEY, 2nd Secretary of the Ukrainian Delegation at the United Nations, to speak to the group. The incident was reported in the Ukrainian emigre press, Svoboda, taking sides with the OUN/M faction's stand criticizing the students for inviting KOCHUBEY.

6. A/2 wanted to know if we had any comments to make about contact operations in Scandinavia against AETRUIANT and the Ukrainian ensemble of opera and ballet scheduled to appear there in late May. I told him I had not seen the newspaper clipping about this which he mailed to me because they were passed on to someone else during my absence and that [] would discuss this subject with him when he comes.

[] and [] joined us at the hotel for lunch about 1400 hours. The discussion during lunch was in very general terms only regarding the status of the Ukrainian Catholic Church in the Soviet Union, present status and activities of A/2, dissention in the Soviet Union, etc. The subject of AETRUIANT was not discussed but [] told A/2 they would talk about it when A/29 returned from his European TDY in early May. A/2 later told me he was not aware what arrangements, if any, A/29 will have made with their collaborators in Scandinavia re contact operations against the ensemble and would not know until his return. I promised to arrange a meeting at which time the subject would be discussed shortly after A/29's return to the U. S.

7. At my request, A/2 brought along some information pertaining to A/19's financial dealings. Through an audit report, it was brought to my attention that the State of New York had served A/19 with a summons for non-payment of his creditors. A/19 left AEBEEHIVE employment in late 1962 for "medical reasons." It seems he has borrowed rather large sums from a whole list of creditors for various business ventures which have failed and he has no means of repayment. Fortunately the AEBEEHIVE corporation is not one of his creditors, although A/2 co-signed on a bank loan (independently). The State of New York put a lien on a portion of A/19's salary during the latter months of his employment. (Information in A/19's [] file.)

8. Mykola SEREDA asked to be placed on the list of subscribers to Suchasnist, and he paid for a year's subscription. He also wanted A/2 to recommend to him other worthwhile Ukrainian emigre publications to which he could subscribe. A/2 showed him the article, Ukraine: 1963, written by Lev BRODSKY (as told to Leo HEIMAN) which appeared in the No. 2, Summer 1963 issue of the Ukrainian Quarterly. After reading the article, SEREDA commented that most of it was fabricated information. SEREDA accused A/2 of not trusting him because he refused to identify [] or [] place of employment. A/2 said he knew about [] only as much as [] wanted to tell him, which was no more than he told SEREDA.

SEREDA said he would like now to write to his friends in the Soviet Union but he felt any letter bearing his name as the addressor would never reach its destination. He also wants to send a parcel to his parents but said he felt he would have to do this through someone else for similar reasons. He

wanted to know whether A/2 could make arrangements for him to mail things through an accommodation address in Germany. A/2 promised to look into the matter. He said he still does not trust SEREDA and feels that this latest development about his wanting to communicate with his friends in the Soviet Union is per KGB instruction and he has no intention of going out of his way to help him in this regard.

9. A/2 turned over to me photocopies of the two most recent letters received by Martha BOHACHEVSKA CHOMIAK from Vitali KOROTYCH (letters dated 26 February and 10 March 1964 in KOROTYCH's file.)

[]

В І Д П О В І Д Ь

Д І Я Ч А М К У Л Ь Т У Р И

У К Р А І Н С Ь К О Ї Р А Д Я Н С Ь К О Ї С О Ц І Я Л І С Т И Ч Н О Ї Р Е С П У Б Л І К И

В І Д

Д І Я Ч І В У К Р А І Н С Ь К О Ї К У Л Ь Т У Р И В А М Е Р И Ц І Й К А Н А Д І.

Дорогі земляки !

Вашого листа до українців, до української громади в США, до Комітету пам'ятника Т.Г. Шевченкові у Вашингтоні, ми прочитали з великою увагою.

Прочитали з увагою поперше тому, що його підписали здебільшого шановані нами старші й молодші творці й діячі української науки, літератури й мистецтва, а подруге ще й тому, що це вперше за двадцять років, після вимушеного нашого великого ісходу з рідного краю, ви знайшли змогу промовити до нас, як до синів одного народу.

Нам було приємно прочитати, що ви позитивно оцінили зусилля нашої громади в США збудувати власними силами пам'ятник великому поетові українського народу в столиці Сполучених Штатів Америки - Вашингтоні. З зацікавленням прочитали ми, що ви були б раді приїхати до нас і взяти участь в урочистому відкритті пам'ятника Шевченкові. Вияв такого вашого бахання ще раз показує, яку могутню силу має слово нашого національного генія, коли воно отакує однак всіх українців. Відкриття пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні - це таке велике свято українського народу, що взяти в ньому участь - то честь і право всіх українців, де б вони не перебували. Ми сподіваємося, що Ваше бахання настільки шире й активне, що Вам пощастить перебороти всі перешкоди й приїхати на це наше свято.

Ми поділяємо Ваші думки, що ім'я поета України Тараса Шевченка, великого гуманіста, виразника правди і всебічної свободи всіх поневолених, заслужено стоїть серед найсвітліших імен людства. Ви слушно кажете, що Шевченко був великим українським патріотом, вірним сином свого народу і що одночасно він з глибокою повагою ставився до інших народів. Поважати і любити інші народи може по - справжньому тільки той, хто поважає й любить свій народ. А Шевченко не тільки любив Україну, свій поневолений народ, а й боровся за його права, не побоявшись в'язниці, каторги й досмертного вигнання з рідного краю. І що найважливіше, - страждав і боровся Шевченко не за якусь там абстрактну Україну, не за саму лише назву її, не за куде право раба говорити своєю мовою і співати своїх пісень, а за велику, справді вільну й незалежну Україну, де справжнім господарем і сувереном був би сам український народ. Це універсальна, велика, вселюдська ідея свободи, що, як ви правдиво пишете, близька й зрозуміла всім понево-

леним народам світу; а ми сконкретизуємо - починаючи від усіх народів російської імперії, що тепер зветься ССРСР, до найменших народів Африки й Азії, які сьогодні прокидаються в своїй національній свідомості й, прискореним темпом, навіть випереджаючи Україну, здобувають свою державну незалежність. За цю універсальну ідею всебічної свободи народів, за справжній патріотизм та за зразково-гідну пошану до всіх народів світу ми й шануємо нашого Кобзаря.

Шевченко мріяв, пишите ви, " щоб усі слов'яни стали добрими братами ". Це, додамо ми, не тільки мрія, це - мета й пекуча потреба рівності й дружби між народами. Вона була виплекана в колі найближчих друзів і однодумців Шевченка - у Кирило-Методіївському Братстві. Саме їх політичний маніфест - "Книга Битві українського народу" - та інші програмові документи стверджували більше як сто літ тому, що "Україна буде Річчю Посполитою", невіддільною, рівною серед рівних, вільною серед вільних, де не буде ані старших, ані "молодших", ані "великих", ані "малих". Таку ідею справжнього інтернаціоналізму, ідею справжньої дружби між вільними і рівноправними народами заповів усім своїм нащадкам, а серед них і Вам з нами, Тарас Шевченко.

Ви пригадуєте нам слова Шевченка:

І чужому навчайтесь,

І свого не цурайтесь.

Ми приймаємо цю пригадку й при тому кажемо вам: пам'ятаймо, повторюймо й навчаємо своїх дітей, і пам'ятаймо не тільки ці два рядки, а всю цілість ідей - заповіту Шевченкового "Послання". Живімо серед великого англійського моря. Та коли б ви відвідали наші численні товариства, клуби, школи, юнацькі організації, наші наукові установи, літературно-мистецькі вечори, маларські виставки, товариства українських лікарів, інженерів, професорів Америки й Канади, або ще показовіше - збори наших робітничих, фермерських, кооперативних організацій, чи наші численні церкви, - ви скрізь почули б українську мову.

Та нам би хотілось почути, як там у вас, на українській державній території, серед українського мовного моря, виконується цей заповіт Шевченка?

Поза цим, ваш лист має ряд тривожних, суперечливих і просто з арсеналу холодної війни запозичених фраз і тверджень. Та ми не будемо їх коментувати. Обійдемо зовсім мовчанкою суперечне з тоном вашого листа вступне слово від редакції "Літературної України". Натомість зупинимось ще на деяких важливих питаннях.

Наш "древній і вічно юний Київ" ви скромно називаєте лише "столицею нашої республіки", а Москву - "столицею нашої Батьківщини" / з великої літери / . Цей пасаж викликає у нас ділу таку гірких думок. Та не будемо їх висловлювати. Ми тільки записуємо невеличку криваву інквізицію Сталіна, вибачте - "доба культу особи" - так безнадійно позначилася на свідомості навіть діячів культури Української РСР? Невже доречно було б тут пригадати, як ставився Шевченко до всіх рабів і "дядьків

отчуждіння чужого", до всілякого "варшавського сміття" й "гязі Москви", до всіх тих перевертнів, що допомагають "Москалемі господарювати та з матері полатану сорочку знімати"?

Теза: "Москва, столиця нашої Батьківщини" тісно в'яжеється з програмою партії, що була ухвалена ХХІ-им З'їздом КПРС. Ця програма, як відомо, зацікавувала "стирання національних відмінностей" за допомогою аналогії з "стиранням класових граней". Думаємо, також про одверто проklamоване і здійснюване вимішування населення та наукових, технічних, господарчих, культурних і громадсько-адміністративних кадрів по всіх республіках. Думаємо про русифікацію шкіл, та про урядове проголошення російської мови "дружню рідною мовою" неросійських народів СРСР. Думаємо про вирок смерті неросійським народам, як націям. Нова програма русифікації всіх націй РРСР проводиться в життя з холодною послідовністю, про що свідчать постійно численні матеріали в самій радянській пресі. Мимоволі спадає на думку, що крім обіжника Валуєва 1863 року й "Емського указу" 1876 року та генциду 1930 років - історія ще не знала такого цинічного антилюдського курсу на умертвлення поневолених народів, як націй.

Ми живемо далеко від рідної землі. Нам трудно бачити в повному обсязі, як директиви ХХІ-го З'їзду КПРС про "зближення націй" відбилися у щоденному житті нашого народу. Але коли навіть у такому листі до українців, що "поза вітчизною суні" ви змушені були назвати Москву "столицею нашої Батьківщини", коли ми з радянської преси довідуємось про гальмування згори поширення української радянської книжки й преси на користь російської, про брак українських підручників та викладачів українською мовою для технічних наук, про русифікацію театрів і журналів у центрі українського Донбасу, про варахування Олександра Довженка до російської кінокультури /див. "Театральну Енциклопедію", 1963/ та експорт його творів за кордон, як російського кінорежисера і письменника - і безліч подібних фактів - то нам видається, що все це наслідки звичайного російського великодержавного шовінізму, розпаношеного й жернованого новою програмою КПРС.

Негуємо це все з свідомістю нашої великої спільної трагедії, а не для того, щоб вас особисто в чомусь обвинувачувати. Ділимося з вами тою тяжкою тривоگوю за долю нашого народу, яка огортає нас тут і не дає спокою. Нам хотілось би думати, що ваш лист може означати початок риння тієї політики, що під фірмою "дружби народів" тотально заперечує природні права неросійських націй на державну незалежність та в основі руйнує ґрунт для справжньої дружби народів.

В цих умовах ще сильніше і актуальніше звучать заповіді Шевченка. Ті заповіді владно вимагають здійснення їх!

То, хай же, - повторимо ми ваші побажання, Шевченківські роковини стануть днями поширення і здійснення - додамо від себе - величчя, але ніким не спотворених, ідеалів Поета. Хай вони сприяють зміцненню культурних, а ми б ще побажали і дипломатичних, і торговельних зв'язків різних народів з Україною, як державою суверенною, без чужих наглядів. Хай же стануть ці Шевченківські роковини початком нашого з вами, культурними діями України, ближчого взаєморозуміння. Нехай же упаде назавжди залізна завіса! ./.

Широ кажемо вам: ми радо б з вами зустрілися і поговорили. Просто, безпосередньо, як люди з людьми. У звичайних, без офіційних формальностей, зустрічах і розмовах ділячі культури легше могли б зрозуміти одні одних. Адже ж ми, як і ви, любимо й шануємо нашого безсмертного Кобзаря. Ми, як і ви, прагнемо мірові всіх наших сил на добро й розвиток культури й науки нашої нації. Ми так, як і ви, хотіли б бачити цілий світ остаточно звільненим, як ви влучно пишете, "від усякої тиранії й імперіалізмів всіх мастей". Ми так, як і ви, не хочемо нової світової війни, не хочемо бачити над Україною й людством смертоносних свічок термодерних бомб. Ми, як напевно ви, хотіли б дожити до здійснення Шевченкових ідеалів свободи й любови, коли справді таки нарешті.

... на оновленій землі,
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люди на землі!

Петро Андрусів	Олімпія Добровольська	Петро Мегик
Василь Барка	Ілля Демиденко	Михайло Міценко
Іван Бакало	Людмила Демиденко	Олександр Неприцький-
Олекса Біланюк	Роман Ільницький	Грановський
Євген Блакитний	Іван Кейван	Роман Осінчук
Данило Богачевський	Григорій Китасти	Володимир Петришин
Богдан Бойчук	Олекса Кобець	Леонид Полтава
Василь Витвицький	Патриція Килима	Степан Процюк
Анатоль Гак	Едвард Козак	Володимир Радзикович
Микола Гайдак	Тзидора Косач-	Валеріян Ревуцький
Анатоль Галан	Борисева	Богдан Рубчак
Василь Гайдарицький	Григорій Костяк	Улас Самчук
Йосип Гіриняк	Ганна Кузьміна-Шерей	Дмитро Соловей
Петро Голубенко	Роман Купчинський	Юрій Стефаник
Всеволод Голубничий	Юрій Лавриненко	Остап Тарнавський
Святослав Гордійський	Василь Софронів-	Кость Туркало
Дам'ян Горнякевич	Левицький	Юрій Тарнавський
Василь Г. Гришко	Зіновій Лисько	Левко Чикаленко
Нестор Городовенко	Леонид Ліман	Микола Шлемкевич
Докія Гуменна	Іван Лисяк-Рудницький	Григорій Ялович
Яків Гурський	Оксана Лятуринська	Яр Славутич
Любослав Гуцалюк	Василь Маркусь	

Шановний Іштвару!

Висілаю Вам "Возрождение"
дівис української культури в Амери-
ці і Канаді - та "Свобо" дівис куль-
тури з Києва. "Возрождение" була
досі вміщена в кількох українських
газетах у США і Канаді, як:
"Свобода", "Наша мета", "Новий Час" і

Сергєно втіало Вас та
150 річчю народження нашого на-
ліокального гєня Параса Шевченка
і бажаю Вам гідатися повної
германної незалежності та особистої
воли, і гатрошусь на відкриття
пан'японка Шевченків у Вашингтоні.